

СТАН ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Васильченко Олена Олегівна

*старший викладач кафедри економіки і бізнесу,
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного*

Вже третій рік поспіль триває повномасштабна агресія Російської Федерації проти України. В умовах війни країні дуже важко розвивати національне виробництво, тому вона вимушена імпортувати товари, які необхідні для забезпечення нормальної життєдіяльності населення країни та підтримки господарської діяльності її економічних суб'єктів.

За даними Державної митної служби України загальний товарообіг України за січень-жовтень 2024 року становив майже 92 млрд дол. США, що на 12% більше, ніж за аналогічний період 2023 року. Протягом січня-жовтня 2024 року в Україну імпортовано товарів на суму 57,4 млрд дол. США. При цьому експорт становив 34,6 млрд дол. США. Ці показники відповідно на 10% та на 16% є більшими за аналогічний період 2023 року [1].

67% ввезених у січні-жовтні 2024 року товарів припадає на: машини, устаткування та транспорт – 20,3 млрд дол. США; продукцію хімічної промисловості – 9,3 млрд дол. США та паливно-енергетичні товари – 8,7 млрд дол. США. Внаслідок митного оформлення цих груп товарів до бюджету надійшло 340,4 млрд грн [1; 2].

В експорті товарів лідируючі позиції займають продукція АПК та продовольчі товари (20,3 млрд дол. США), що свідчить про високу оцінку якості української продукції на світовій арені. Також Україна експортувала за цей період металургійної продукції на суму 3,8 млрд дол. США, машин, устаткування та транспортних засобів – на суму 2,9 млрд дол. США. Разом на ці три категорії припадає 78% усього експорту. Під час митного оформлення експорту товарів до бюджету сплачено 251,7 млн грн [1; 2].

Сальдо зовнішньоторговельного обороту майже не змінилося. За січень – жовтень 2024 року воно досягло 22,8 млрд дол. США тоді, як за аналогічний період 2023 року воно мало величину 22,3 млрд дол. США [3].

Динаміка скоригованого за методом тричленної ковзної сальдо зовнішньої торгівлі України наведена на рис. 1.

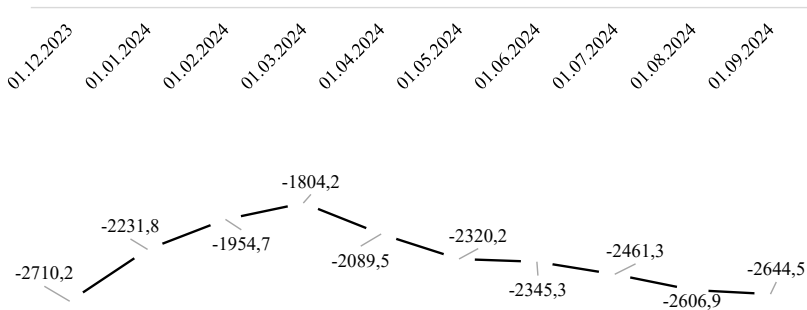

Рис. 1. Скориговане сальдо зовнішньої торгівлі України за жовтень 2023 року-вересень 2024 року

Джерело: побудовано на основі розрахунків автора та [3]

Рис. 1 демонструє від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі України за період, що аналізується. Покращення ситуації протягом листопада 2023 року-лютого 2024 року змінилось суттєвим її погіршенням у наступному періоді.

Сезонні коливання експорту та імпорту України за період з жовтня 2023 року по вересень 2024 року представлені відповідно на рис. 2 та 3.

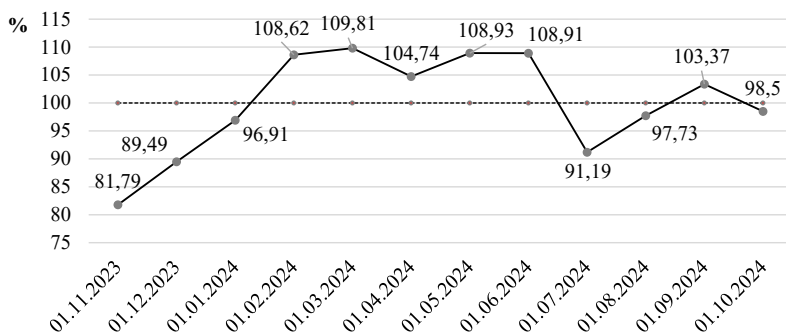

Рис. 2. Сезонна хвиля експорту України за жовтень 2023 року-вересень 2024 року

Джерело: побудовано на основі розрахунків автора та [3]

Рис. 2 дозволяє побачити поступове збільшення обсягів експорту товарів протягом періоду жовтень 2023 року-січень 2024 року. Далі впродовж лютого-травня 2024 року обсяги експорту були майже однаковими. У подальшому відмічаємо різноспрямовані коливання обсягу експорту як у бік зростання, так й у бік падіння. Пік експорту

припадає на лютий-місць 2024 року (коефіцієнт сезонності становить 109,81%), а найменша його величина відмічається у жовтні 2024 року (коефіцієнт сезонності становить 81,79%).

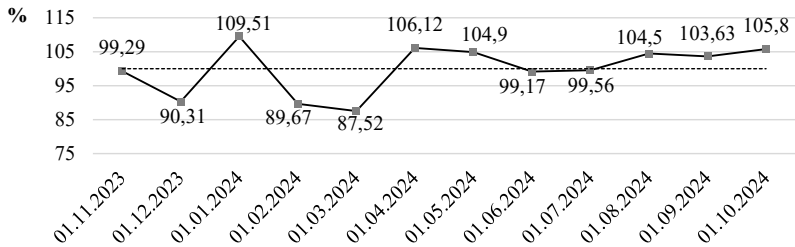

Рис. 3. Сезонна хвиля імпорту України за період жовтень 2023 року-вересень 2024 року

Джерело: побудовано на основі розрахунків автора та [3]

По рис. 3 відмічаємо хаотичні коливання обсягу імпорту товарів в Україну. Найвищий рівень імпорту має місце у грудні 2023 року, а найнижчий – у лютому 2024 року – саме у той період, коли обсяг експорту досяг максимальної величини (див. рис. 2).

Для з'ясування характеру сезонних коливань застосовується коефіцієнт нерівномірності, що являє собою співвідношення максимального показника суми рівнів ряду в окремі періоди року та мінімального показника цієї суми. За нашими розрахунками коефіцієнт нерівномірності по експорту становить 1,34, по імпорту – 1,25. Показники вказують на слабкий характер сезонності експорту та імпорту України – дані показники не залежить від конкретного періоду року.

Основними торговими партнерами України є Євросоюз (60% експорту та 50% імпорту), країни Азії, США, Канада та інші, крім держав пострадянського простору (36% експорту та 49% імпорту). Частка країн СНД у зовнішній торгівлі знизилася до мінімуму (4% експорту та 1% імпорту) [1].

Жовтень 2024 року став для України найкращим за весь період, що розглядається. Постачання товарів за межі України досягли 3,8 млрд дол. США, що на 18,17% більше, ніж у вересні [4].

Експерти пояснюють таку ситуацію тим, що в жовтні зафіксовано активне зростання експорту продукції нового врожаю 2024 року та збільшення постачання всіма видами транспорту. Насамперед йдеться про морську логістику. Українським морським коридором більш як за рік скористалися понад 2500 суден і було транспортовано 70 млн т вантажів [4].

Основні позиції українського експорту в жовтні 2024 року представлено на рис. 4, який висвітлює найбільшу величину експорту по залізній руді, а також переважну частку в експорті продукції сільського господарства.

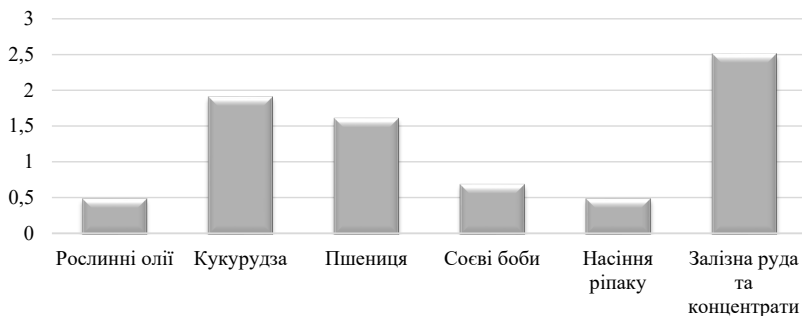

Рис. 4. Основні позиції українського експорту в жовтні 2024 року, млн дол. США

Джерело: побудовано автором на основі [1]

Зростання експортної активності є дуже важливим фактором зміцнення економічного стану країни, оскільки завдяки експорту відбувається надходження валютних коштів, а також розширення діяльності країни на міжнародних ринках, що надає можливість національним виробникам збільшувати обсяги випуску товарів шляхом повного використання виробничих потужностей.

За оцінками експертів Ukraine Economic Outlook, не дивлячись на позитивні тенденції щодо експорту, негативне сальдо зовнішньої торгівлі не тільки буде зберігатись, але його величина буде зростати.

Ситуація у зовнішній торгівлі, на нашу думку, у 2025 році багато в чому залежатиме від розвитку подій на фронті, а також від стану кон'юнктури світового ринку та рівня світових цін.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт MIND EXPLAINC. URL: <http://surl.li/yygtut>
2. Портал Бізнес (Дія). URL: <http://surl.li/hwihnf>
3. Офіційний сайт Державної статистики України. URL: <http://surl.li/odrdzy>
4. Електронний журнал Forbes Ukraine. URL: <http://surl.li/aetbvx>